

Homoseksualiteit en puberteit/perspectief hltb-leerling

Het *Volkskrantmagazine* kopt dat jongeren steeds vroeger 'uit de kast komen'. Het Tijdschrift *Linda* schrijft over puber-homo's en -lesbo's en interviewt transgender jongeren. Op de Gay Pride vaart een 16-jarige jongen mee op een boot op initiatief van een 14-jarige homojongen. Het lijkt of niets jonge homo's, lesbo's en transgender jongeren meer in de weg staat om uit te komen voor wie zij zijn. Maar is dat zo? Hoe veilig voelen zij zich bijvoorbeeld op school?

Uit: Volkskrantmagazine

Flinterdun

In 2008 verscheen *Als ze maar van me afblijven* een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam. De onderzoekers hebben een enquête gehouden onder Amsterdamse jongeren op middelbare scholen, om een beeld te krijgen van hun opvattingen over homoseksualiteit. Op basis van de enquête-uitslagen, concluderen de onderzoekers dat homotolerantie onder middelbare scholieren 'flinterdun' is. Leerlingen zeggen homoseksualiteit in het algemeen te accepteren (86%), maar 30% heeft moeite met openlijke uitingen van homoseksualiteit. Ze lijken ook veel minder tolerant ten opzichte van homoseksualiteit in hun directe omgeving (naast elkaar zitten, samen huiswerk maken, bij werkweek op één kamer). Jongens zijn veel negatiever over met name mannelijke homoseksualiteit dan meisjes.

72% van de bevroegde scholieren geeft aan geen openlijk homoseksuele of lesbische leerling te kennen.

Uit: Als ze maar van me afblijven, een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam, Laurens Buijs; Universiteit van Amsterdam 2008.

Puberteit

De meeste in het kader van genoemd onderzoek bevroegde scholieren (72%) geven aan geen openlijk homoseksuele of lesbische leerling te kennen. En dat is niet zo vreemd. De puberteit is een fase waarin jongeren hun identiteit ontwikkelen, ze zijn bezig met uitzoeken wie zij zijn, ook qua seksuele oriëntatie.

Homojongens en lesbomeisjes die al wel weten dat ze op seksegenoten vallen, beseffen hoe zwaar het is om buiten de traditionele man-vrouwrol (gender) en heterokaders te vallen.

Iedere puber die niet precies genderconform gedrag vertoont, komt onder de verdenking te staan homoseksueel te zijn. De angst voor deze stigmatisering, zorgt ervoor dat leerlingen zich aanpassen aan de gendernorm aan hun eigen gedrag en dat van anderen scherp in de gaten houden/corrigeren.

Marijke Naezer deed in Nederland onderzoek naar bijnamen. Ook zij komt tot de conclusie dat bijnamen als homo, mietje, flikker, pot, lesbi, enzovoort worden ingezet om afwijkingen van de mannelijke of vrouwelijke norm negatief te benadrukken en mensen die eraan voldoen te belonen.

In het inspectieonderzoek *Weerbaar en divers* (2009) zou één op de drie bevraagde jongeren op school voor zijn/haar homoseksuele geaardheid uitkomen.

Dubbel

Heteroleerlingen zijn dubbel in hun reactie naar homoseksuele medeleerlingen zo blijkt uit de onderzoeken van de inspectie *Anders zijn is van iedereen* en *Weerbaar en divers* (beide uit 2009).

In het inspectieonderzoek *Anders zijn is van iedereen*, komt het begrip 'respectcultuur' aan de orde: "*Jongeren zien homoseksualiteit als een van de diversiteiten waarmee je in aanraking kunt komen. Zij accepteren het feit dat iemand anders is en dat je op die basis kunt samenleven. Zij doen dit op basis van respect.*"

Als jongeren anderen negatief benaderen doen zij dat niet omdat ze homo zijn, maar omdat die ander zich onzeker gedraagt. *'Wie je bent is geen keuze. Hoe je je gedraagt wel.'* Volgens jongeren verdienen homo's en lesbo's die uit de kast zijn en daarvoor gaan staan, dus respect, want dat is wie ze zijn. Het lijkt of heterojongeren niet beseffen er een heel proces voorafgaat aan het erkennen van homoseksuele oriëntatie en het omgaan met de reacties van de omgeving en de maatschappij. En vooral dat 'onzekerheid' daar onlosmakelijk mee verbonden is.

Het is de vraag of de openheid over seksuele oriëntatie inderdaad het respect krijgt die het verdient van medeleerlingen. Want in het onderzoek *Weerbaar en divers* laat de helft van de bevraagde leerlingen uit het voortgezet onderwijs weten dat iemand die homoseksueel is, dit beter voor zich kan houden. Leerlingen schatten namelijk in dat het voor homoseksuele leerlingen niet echt veilig is op school. Eén op de tien leerlingen pest weleens een homoseksuele medeleerling. Ook geven leerlingen vaak aan dat docenten niet optreden bij pesterijen, uitschelden of discriminatie van een homoleerling. In de kast blijven dus, met het oog op eigen veiligheid!

Leerling: "Ook al is het zo, dan zeg je het nog niet."

Weerbaar en divers,
Inspectie van het onderwijs 2009

Schijn ophouden

Het feit dat maar weinig leerlingen een homo- of lesbomedeleerling kennen, kan te maken hebben met het feit dat jongeren in het voortgezet onderwijs nog bezig zijn met hun seksuele oriëntatie. Een andere oorzaak is waarschijnlijk dat op school 'uit de kast komen' niet echt veilig is.

Voor sommige leerlingen speelt ook hun religieuze en/of culturele achtergrond daarbij een belangrijke rol. Zij kunnen in hun eigen kring grote moeilijkheden verwachten als hun homoseksuele geaardheid bekend wordt. Vaak betekent dit gedwongen therapie, dwang om te trouwen, bedreiging en verstoting. Lees meer in het informatieblad *Uit de kast in de drup*.

Het lijkt soms of de homo-emancipatiebeweging slechts één weg ziet: uit de kast komen! Deze 'kom-uit-de-kast-dwang' kan voor gay-pubers heel onveilig zijn. Zij moeten op school (en thuis) het hoofd bieden aan heteropressie, negativiteit en discriminatie. Homojongeren (hojo's) hebben zo hun eigen manier om daarmee om te gaan, vertellen ze in het maandblad *Elle*:

- Marius wist vanaf zijn veertiende jaar dat hij homo was: "Ik keek op straat eigenlijk alleen naar jongens. Natuurlijk zie ik ook wel of een meisje mooi is, maar daar voel ik niets bij." Toch had hij op zijn zestiende een vriendinnetje 'voor de schijn'.
- Voor de buitenwereld waren Lotte en Laura gewoon vriendinnen. Niemand zocht iets achter hun vriendschap, familie niet en de hockeyteamgenootjes ook niet. Maar Laura en Lotte (die met haar vrouwelijke verschijning elk vooroordeel over potten-stekeltjehaar, houthakkersblouse en mannelijk loopje, ontkracht) waren meer dan 'best friends'. Lotte had vriendjes. In de kleedkamer op de hockeyclub was ze altijd aan het woord. Elke week sappige verhalen over verschillende jongens. "Als je me toen gevraagd had of ik lesbisch was, dan had ik je keihard uitgelachen."
- "Mijn vriendin is een moslima. Dat betekent dat het onmogelijk is dat we openlijk laten zien dat wij iets hebben. Mijn moeder weet het wel en bij mij thuis kunnen we onszelf zijn. Maar daarbuiten doen we zelfs koeltjes tegen elkaar en soms doet zij alsof ze me nauwelijks kent. De meeste mensen zien wel aan me dat ik lesbisch ben en voor haar is het niet goed als ze met een pot wordt gezien."
- Thuis weet niemand het. Op school wel. Daar heb ik een aantal vriendinnen die mij steunen en er is ook een docent die ik weleens wat kan vragen. Niet iedereen is zo aardig hoor. Toen ik voor het eerst liet merken dat ik wat voor vrouwen voelde, liet een deel van mijn vrienden mij vallen. Ik ben wel kieskeurig aan wie ik het vertel. Ik pas op om het niet te laten merken op plaatsen waar het in het Marokkaanse roddelcircuit kan komen. In Marokko heb ik zes neven wonen die nooit zullen accepteren dat lesbisch ben. Dat is de familie-eer. Als ze erachter komen, zullen ze mij misschien willen vermoorden. Of ze zullen me dwingen te trouwen.
- Als ze haar medescholieren in de pauze hoort praten over 'vieze homo's' houdt ze zich stil. Ze grinnikt wat, wanneer haar vriendinnen over jongens kletsen. "Dat voelt eenzaam, alsof ik mezelf verloochen", zegt een zeventienjarige scholiere van een PC-College.

Uit: Elle

Transgenderleerlingen

Op een aantal scholen in Nederland zitten transgenderkinderen. Jongens die zich een meisje voelen en meisjes die voelen dat ze een jongen zijn. Transgenderkinderen blijven niet in de kast! Voor transgenderkinderen is het bijna onmogelijk hun ware zelf te ontkennen. Zij hebben zó veel last van in-het-verkeerde-lichaam-geboren-zijn dat als zij eenmaal de stap hebben gezet naar hun ware sekse, zij niet meer terug (in de kast) willen. Transgenderkinderen kiezen er bijvoorbeeld bewust voor om in de klas te vertellen dat ze in een jongenslichaam zijn geboren, maar zich een meisje voelen of omgekeerd. Transgenderkinderen moeten door zo veel onderzoeken en behandelingen heen, dat het vaak sterke jonge mensen zijn die een confrontatie niet uit de weg gaan. De meeste scholen spannen zich in om voor deze jongeren een zo veilig mogelijke schoolomgeving te scheppen. Daarmee kunnen zij helaas niet voorkomen dat deze jongeren toch worden gepest en uitgescholden door medeleerlingen. Een genderkind in de klas/op school vraagt constante aandacht en zorg. Meer informatie leest u in het Informatieblad *Een genderkind in de klas*.

Gewoon homo zijn

Scholen zijn op basis van de Arbowet verplicht om homoseksuele leerlingen en personeelsleden een *veilige schoolomgeving* te bieden compleet met vertrouwenspersoon en klachtencommissie. Ook de homo-emancipatienota (2007) getiteld *Gewoon homo zijn* vraagt inspanningen van scholen om informatie te geven over homoseksualiteit en zorg te hebben voor de kwetsbaarheid van homoseksuele leden van de schoolgemeenschap.

Gewoon homo zijn bekent dat de school aandacht besteedt aan *seksuele en relationele vorming*, inclusief homoseksuele en biseksuele relaties. In de eerdergenoemde enquête geeft 61% van de jongeren aan dat in lessen geen aandacht wordt besteed aan homoseksualiteit. Pubers hebben vaak wel respect voor jongeren die 'tegen de stroom in gaan'. Mentoren en docenten kunnen daarom vertellen wat het homoseksuele en genderleerlingen 'kost' om uit te komen voor hun homoseksualiteit. Zij kunnen hiervoor gebruikmaken van *film- en boekenlijsten*. Of zij kunnen voorlichters van het *COC* inhuren.

Addertje

Maar hier schuilt wel een addertje onder het gras, hoe veilig voelen homoleerlingen zich bij deze aandacht voor homoseksualiteit? Binnen het project VIOS/Amsterdam deed studente pedagogiek Marijke Metselaar een onderzoek naar de relatie tussen schoolcultuur en welbevinden van homoseksuele leerlingen. Voor haar onderzoek nam ze een enquête af onder 500 leerlingen van verschillende Amsterdamse scholen (praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo). Uit de resultaten blijkt dat 11% van de bevroegde leerlingen homoseksuele gevoelens heeft. Deze leerlingen blijken zich niet veiliger te voelen op een school waar aandacht is voor homoseksualiteit in *beeldmateriaal, lesmateriaal en projecten*. De onderzoekster denkt dat een mogelijke verklaring hiervoor is, dat homoseksuele leerlingen het niet prettig vinden, wanneer er op school ruime aandacht bestaat voor homoseksualiteit. Elke keer als het over homoseksualiteit gaat, staan deze jongeren in de volgschot.

Gedragsregels

Het opstellen en naleven van duidelijke **gedragsregels** op school, blijkt een positieve invloed te hebben op het welbevinden van homoseksuele leerlingen. Het gaat dan om regels die een respectvolle omgang beschrijven tussen leerlingen onderling en tussen personeel en leerlingen.

In dit Amsterdamse onderzoek rapporteert 28% van de geënquêteerde leerlingen dat docenten grappen maken over homoseksualiteit. Personeelsleden zouden zich meer bewust moeten zijn van hun voorbeeldfunctie, dat betekent dat personeelsleden geen negatieve opmerkingen of grappen maken over homoseksuelen of lesbiennes.

Winnen

Om schoolveiligheid voor alle leerlingen en personeelsleden te garanderen, valt voor scholen nog veel te doen: aandacht voor mannelijke en vrouwelijke homoseksualiteit in lessen en lesmaterialen, lik-op-stuk geven in geval van schelden, roddelen, discriminatie, agressie en buitensluiten; voorbeeldgedrag van docenten. Er valt nog een wereld te winnen! Voor informatie en inspiratie zie de APS-brochure **Gewoon homo zijn in het voortgezet onderwijs**.

Informatie

- **Als ze maar van me afblijven**, een onderzoek naar anti-homoseksueel geweld in Amsterdam, Laurens Buijs; Universiteit van Amsterdam 2008.
- *Elle girl* van maart/april 2007, 'Uit de kast'.
- **Out, alles over homoseksualiteit**.
- **Vioscoop**, wintereditie/december 2008.
- **Anders is van iedereen**, Inspectierapport 2009.
- **Weerbaar en divers**, Inspectierapport 2009.
- Brochure **Gewoon homo zijn in het voortgezet onderwijs**, APS 2009.

